

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

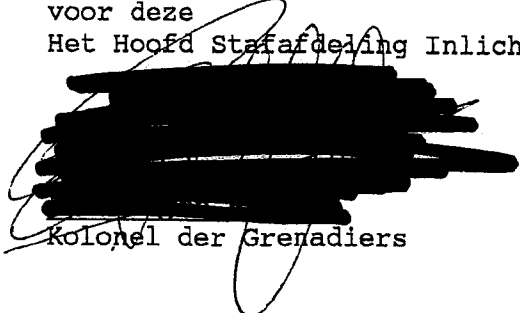
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4716	04 december 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 93/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
93/92

(Afgesloten 041200 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven hevig. De strijd lijkt zich nog steeds te concentreren op de noordelijke Sava-vallei, in centraal-Bosnië en bij Sarajevo. Rond laatstgenoemde plaats beschuldigen de Serviërs en de Moslims elkaar van bestandsschendingen.

Op 1 december zijn de besprekingen over demilitarisering van Sarajevo zonder resultaat afgebroken. Volgens Kroatische media houdt dit verband met het feit dat geen van de betrokken partijen inzake wilde geven in zijn militaire stellingen. Dit onderstreept het wantrouwen van alle partijen inzake elkaars intenties.

Gisteren is het vliegtuig van de UNPROFOR-bevelhebber in Sarajevo, Morillon, beschoten toen het van het vliegveld van Sarajevo opsteeg voor een vlucht naar Zagreb. Er vielen geen gewonden en het vliegtuig kon naar Sarajevo terugkeren. In verband met dit incident zijn alle vluchten van en naar Sarajevo voor 48 uur opgeschort. Niet bekend is wie voor de beschieting verantwoordelijk was. De Serviërs zouden daarvoor een motief kunnen vinden in de vermeende partijdigheid van de kant van de internationale gemeenschap tegenover hen. De Moslims blijven hopen om door middel van provocaties een grootschalige buitenlandse militaire interventie uit te lokken. Daarom moet ook in de toekomst met dergelijke incidenten rekening worden gehouden.

De regering van de Bosnische Serviërs heeft geprotesteerd tegen de schending van het Bosnische luchtruim door een onbekend (straal)vliegtuig, dat in het achterland van de Kroatische havenstad Split een militaire verkenningsvlucht zou hebben uitgevoerd. UNPROFOR werd opgeroepen een herhaling van dergelijke incidenten te voorkomen. De Servische autoriteiten dreigden in de toekomst alle niet-aangemelde vliegtuigen te zullen neerschieten. Hoewel het niet geheel uitgesloten is dat een MiG 21/FISHBED van de Kroatische luchtmacht is ingezet boven Bosnië-Herzegovina, lijkt het waarschijnlijker dat de Servische melding met name politiek-propagandistische doelen dient en beoogt te onderstrepen dat de Serviërs ten onrechte als enigen worden beschuldigd van schendingen van het vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina. Ook is denkbaar dat zij een rechtvaardiging zoeken voor het gebruik in de toekomst tegen vliegtuigen boven "Servische" delen van de republiek.

De (Moslim) militaire aanklager in Sarajevo heeft gerechtelijke stappen aangekondigd tegen de voormalige bevelhebber van UNPROFOR in die stad, de Canadese generaal MacKenzie. Deze zou zich persoonlijk schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden tegen de burgerbevolking, met name de verkrachting van Moslimvrouwen. Deze, overigens totaal ongefundeerde, beschuldigingen hebben vermoedelijk tot doel het vertrouwen van de Bosnische, met name Moslimbevolking, in UNPROFOR in het algemeen te ondermijnen. Dit zal naar verwachting de taak van de VN-vredesmacht in Bosnië-Herzegovina verder compliceren.

Internationale vredesinspanningen

De afgelopen dagen heeft de organisatie van Islamitische Landen (OIC) in de Saoedische hoofdstad Jeddah een bijeenkomst gehouden, waarop de positie van de Bosnische Moslims het belangrijkste agendapunt vormde. Unaniem werd het Servische optreden tegen deze Moslims veroordeeld. De VN werd opgeroepen om in het kader van het handvest van die organisatie militaire stappen te ondernemen om het Servische optreden te beëindigen. Bovendien werd opnieuw aangedrongen op opheffing van het internationale wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina, zodat de Moslims zich kunnen wapenen. Van groot belang is dat de eindresolutie 15 januari 1993 als uiterste datum noemt waarop resultaten van de VN-inspanningen waarneembaar zouden moeten zijn. Dit zou kunnen betekenen dat, indien daar dan niets van zou blijken, leden van de OIC zelfstandig initiatieven zullen nemen om de Bosnische Moslims bij te staan. Landen als Iran hebben herhaaldelijk benadrukt bereid te zijn wapens te leveren aan de Bosnische Moslims en ook troepen te willen bijdragen voor een militaire interventie tegen Servië in Bosnië-Herzegovina. Zij hebben ook het Westen ervan beschuldigd de Bosnische Moslims op te offeren aan zijn eigen belangen.

Ook de VN-commissie voor de mensenrechten heeft het Servische optreden in Bosnië-Herzegovina sterk veroordeeld. Hiermee is een eerdere resolutie van deze commissie, die eind augustus was aangenomen, aanzienlijk verscherpt. In het eerdere document werden de Serviërs nog niet expliciet als hoofdverantwoordelijken aangewezen. Bovendien werpt de jongste resolutie zelfs de vraag op of er in Bosnië-Herzegovina sprake is van genocide. Deze resolutie baseert zich op de meldingen van de mensenrechtenrapporteur voor Joegoslavië, Mazowiecki. Naar verluidt heeft met name de Russische vertegenwoordiger in de commissie getracht de veroordeling van de Serviërs te verzachten. De islamitische landen hadden daarentegen aangedrongen op een nog sterkere veroordeling, hoewel onder hen Turkije een matigende rol heeft gespeeld.

Op 16 december zal in Genève een nieuwe conferentie plaatsvinden over Joegoslavië. Daaraan zullen alle landen deelnemen die ook vertegenwoordigd waren op de Londense conferentie van augustus j.l., met uitzondering van de voormalige Joegoslavische republieken. Het besluit tot de nieuwe bijeenkomst vormt een concessie aan Frankrijk, dat de afgelopen weken had gepleit voor een nieuw politiek initiatief om de Joegoslavische crisis op te lossen. Een groot aantal betrokken landen vreesde echter dat dit het "Genève-proces" zou doorkruisen. Daarom zullen op de top van 16 december de dertig landen vertegenwoordigd zijn die deel uitmaken van de Genève-stuurgroep. Het is, zeker gezien de afwezigheid van de vertegenwoordigers van de voormalige Joegoslavische republieken, uiterst twijfelachtig of deze conferentie nieuwe resultaten zal opleveren.

De Amerikaanse regering heeft gesteld stappen te overwegen om de naleving van het vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina af te dwingen. Zoals bekend zijn de afgelopen weken meer dan honderd schendingen van dit vliegverbod vastgesteld, uitsluitend van Servische zijde, al betrof het grootste deel helikoptervluchten en was geen sprake van inzet voor gevechtsdoeleinden. Militaire maatregelen om de naleving van het verbod af te dwingen zouden de vorm kunnen aannemen van bombardementen van de twee vliegvelden van de Servische luchtmacht bij Banja Luka, dan wel het beschieten van Servische vliegtuigen. De directe risico's die aan dergelijke stappen verbonden zijn, zijn klein, maar zij zouden naar verwachting een escalerende werking hebben. Bovendien zou zo'n optreden de Servische beschuldigingen betreffende een fundamenteel anti-Servische opstelling van de VN in de kaart spelen en daardoor de kansen op een politiek akkoord in Genève-kader verder verkleinen. Daarnaast zou rekening moeten worden gehouden met represaille-maatregelen van Servische zijde tegen UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina en mogelijk Kroatië.

Servië

De huidige federale premier Panic heeft de kandidatuur voor het presidentschap van Servië in de verkiezingen van 20 december aanvaard. Deze is echter inmiddels verworpen door de voorzitter van de commissie die toezicht moet houden op de verkiezingen, met als argument dat volgens de kieswet kandidaten tenminste een jaar woonachtig moeten zijn in Servië. Zoals bekend is Panic afgelopen zomer, op expliciet verzoek van Milosevic, vanuit de VS teruggekeerd in zijn geboorteplaats Belgrado. De betreffende bepaling is vermoedelijk in de kieswet opgenomen om de kandidatuur van prominente buitenstaanders, zoals Panic of de eveneens tot de oppositie geneigde en in Londen woonachtige Servische troonpretendenten, te voorkomen. Panic heeft aangekondigd de kwestie aanhangig te zullen maken bij het Hooggerechtshof in Servië. Nog niet duidelijk is of de verwerping van Panic's kandidatuur door de commissie(voorzitter) definitief is.

In verband met Panic's kandidatuur hadden eerder deze week al drie ministers uit zijn kabinet hun ontslag aangeboden. Zij stelden dat zijn kandidatuur de belangen van Servië schaadt. Bovendien wees een van hen erop dat zijn eigen partij, de Socialistische Partij, ook een kandidaat heeft (Milosevic), zodat de betrokken minister met onoverkomelijke loyaliteitsproblemen geconfronteerd werd. Panic heeft de ontslagen omschreven als een poging van Milosevic om de positie van de federale regering en met name van hemzelf te ondergraven.

Van belang is ook dat de Radicale Partij (de ultra-nationalistische "Chetniks") een nieuwe motie van wantrouwen heeft ingediend tegen de regering van Panic, omdat deze de belangen van Servië zou schaden. Deze motie zal nog voor de verkiezingen van 20 december moeten worden behandeld. Hoewel de Radicale Partij formeel tot de oppositie wordt gerekend, blijkt er in de praktijk op een aantal punten sprake van een belangenovereenkomst, en feitelijk van een informeel samenwerkingsverband met de socialisten. Waarschijnlijk heeft de nieuwe motie van wantrouwen tegen Panic mede tot doel de positie van de door hem geleide hervormingsgezinde stroming in de aanloop naar de verkiezingen te schaden.

Overigens heeft een aantal, niet nader genoemde, JNA-officieren Panic opgeroepen zijn functie van waarnemend federaal minister van Defensie neer te leggen. Panic zou daarmee hebben ingestemd en het voornemen kenbaar hebben gemaakt op korte termijn een nieuwe minister te benoemen. Deze melding kan eveneens verband houden met de machtsstrijd in Servië. Hoewel met name de (eveneens Panic geheten) CGS van de JNA zich afzijdig houdt van de machtsstrijd, lijkt de militaire top niet onwelwillend te staan tegenover de politieke opstelling van de premier. Onder het hogere kader van de JNA lijkt echter de nationalistisch/socialistische stroming in de Servische politiek het sterkst vertegenwoordigd.

Ambtenaren van het federale ministerie van Binnenlandse Zaken hebben de afgelopen dagen geprobeerd het gebouw van het ministerie, dat vorige maand door Servische politie-eenheden bezet was, te betreden. Dit is door de Servische politie verhinderd. Zoals bekend had een Servische rechtbank de bezetting illegaal verklaard en de ontruiming gelast. Het optreden van de Servische politie vormt een provocatie aan het adres van het federale gezag en is mogelijk tevens bedoeld om de machteloosheid van dit gezag te onderstrepen.

Servië heeft beslag gelegd op enkele Roemeense schepen, die via de Donau op weg waren naar Roemenië. Dit vormde een reactie op het feit dat Roemenië de afgelopen dagen in het kader van de internationale sancties twee "Joegoslavische" schepen had tegengehouden, die eveneens via de Donau olie aanvoerden naar Servië. Mogelijk wil Servië op deze wijze druk uitoefenen op Roemenië, dat weliswaar stelt zich te houden aan de naleving van het embargo tegen

"Joegoslavië, maar tevens onderstreept door de sancties aanzienlijke verliezen te lijden.

Kosovo

In de hoofdstad van de voormalig autonome provincie Kosovo, Pristina, heeft gisteren een schietpartij plaatsgevonden waarbij een lid van de [door Servië onderdrukte] Albanese meerderheid werd gedood door Servische ordetroepen. Volgens Servische verklaringen werd de politie bedreigd door gewapende Albanen, maar de belangrijkste Albanese politieke partij spreekt van een Servische provocatie. Dit laatste is zeker niet uitgesloten, gegeven de terughoudendheid die de Albanen in Kosovo de afgelopen maanden hebben betoond in hun verzet tegen de Servische repressie. Het is denkbaar dat de Servische troepen het incident hebben uitgelokt met het oog op de verkiezingen op 20 december a.s. Het is uit politiek-propagandistische overwegingen van belang dat de Serviërs de nationalistische dreiging in Kosovo kunnen benadrukken.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven onverminderd hevig. De kans op een duurzaam bestand is nog steeds uiterst gering. Er is sprake van groeiende druk, met name van internationaal-islamitische zijde, voor militaire steun aan de Bosnische Moslims.

De positie van federaal premier Panic staat onder groeiende politieke druk van socialistisch/nationalistische zijde. Dit houdt verband met zijn kandidatuur voor het Servische presidentschap, die overigens mogelijk op formele gronden zal worden afgewezen. De positie van de conservatieven/nationalisten lijkt te zijn versterkt.

In Kosovo was de afgelopen dagen sprake van een dodelijk incident, dat eens te meer de gespannen situatie in die provincie illustreert. In de aanloop naar de verkiezingen in Servië is een herhaling van dergelijke incidenten mogelijk.